

українськими науковцями з метою розробки системи ефективних програм для їхнього виховання й навчання.

Література

1. Ланчук Г., Гненна Л. Адаптація молодших школярів до навчально-виховного процесу. URI: <http://eprints.zu.edu.ua/id/eprint/10726>
2. Про рекомендації для працівників закладів дошкільної освіти на період дії воєнного стану в Україні. Лист МОН № 1/3845-22 від 02.04.22 року. Міністерство освіти і науки України. URL: <https://ru.osvita.ua/legislation/doshkilna-osvita/86206/>
3. Фроленкова Н. О., Купіна І. О. Адаптація дітей дошкільного та молодшого шкільного віку до навчання в умовах воєнного стану. Перспективи та інновації науки. 2022. № 7 (12). С. 471–482.

Лебедик Л. В.

доктор педагогічних наук, доцент
Полтавський національний педагогічний університет
імені В. Г. Короленка

ОЦІНЮВАННЯ ЯКОСТІ ЗДОРОВ'ЯЗБЕРЕЖУВАЛЬНОГО СЕРЕДОВИЩА ЗАКЛАДУ ПОЗАШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ

Актуальність проблеми якості здоров'язбережувального середовища закладу позашкільної освіти викликана загальною кризою освіти, яка показує необхідність перегляду технологій оцінювання його діяльності. У сучасних умовах основними чинниками успішної діяльності закладу позашкільної освіти, поряд з їх затребуваністю споживачами освітніх послуг, є здоров'язбереження, адаптивність, гнучкість, готовність до постійного саморозвитку. Важливим чинником управління закладами позашкільної освіти у контексті завдань нової української школи є їхня дієва співпраця з владою і громадами, що забезпечить якість здоров'язбережувального середовища як передумови для інноваційної діяльності закладів позашкільної освіти.

Запропонована нами концепція управління якістю створеного здоров'язбережувального середовища в закладах позашкільної освіти, насамперед, полягає у наданні переваги стратегії пізнання (зокрема, з допомогою інноваційних інформаційних технологій навчання) замість стратегії передачі знань педагогічними працівниками. Процес набуття нових знань ефективніше відбувається за активної позиції дитини. Це й визначає суттєві зміни середовища закладу позашкільної освіти. Відправним і кінцевим пунктами є дитина як суб'єкт здоров'язбережувального середовища, яка навчається для задоволення своїх пізнавальних потреб за допомогою нових вимог гарантії якості освіти.

Методологічну основу нашого дослідження проблеми оцінювання якості здоров'язбережувального середовища в закладах позашкільної освіти становлять праці з: філософії освіти (В. Андрущенко, О. Базалук, І. Зязюн, В. Кремень, С. Клепко, В. Лутай, В. Огнев'юк, В. Цикін та ін.), оцінювання якості освіти, професійного розвитку фахівців, формування здоров'язбережувального середовища закладів освіти (О. Ващенко, В. Гладкова [1, с. 238–243], С. Дудко, Г. Єльнікова, С. Калашнікова, Н. Клокар, Г. Мешко,

Т. Осадченко [5], Т. Сорочан, В. Стрельников [6, с. 76–84; 7, с. 2–5; 8, с. 151–158; 9, с. 343–347; 10, с. 24–27; 11, с. 154–156; 12, с. 211–217; 13, с. 520–527; 14, с. 30–34; 15, с. 349–351], В. Сухомлинський та ін.).

Завданням нашого дослідження стало розкриття суті оцінювання якості здоров'язбережувального середовища в закладах позашкільної освіти, виокремлення показників оцінювання здоров'язбережувального середовища для вимірювання його якості. Освітнє здоров'язбережувальне середовище закладів позашкільної освіти є єдиним простором для всіх суб'єктів освітнього процесу.

Викладаючи матеріал дослідження, обґрунтуємо суть оцінювання якості здоров'язбережувального середовища в закладах позашкільної освіти, започатковане нами у попередніх дослідженнях [1, с. 238–243; 2 с. 150–155; 3, с. 495–500; 4, с. 274–280; 15, с. 349–351].

Здоров'язбережувальне середовище закладів позашкільної освіти можна назвати новою освітньою реальністю, для якої характерні система дій, зв'язків, відносин, взаємин в закладі позашкільної освіти. Якісне здоров'язбережувальне освітнє середовище є умовою для ефективного оцінювання його якості, спрямованого на підвищення якості діяльності закладу позашкільної освіти.

Оцінювання здоров'язбережувального середовища закладу позашкільної освіти може здійснюватися шляхом педагогічної діагностики. Система показників може бути орієнтованою на явища як духовного, так і матеріального складника життя закладів позашкільної освіти: а) домінуючі в них моральні норми і цінності; б) прийнятий кодекс поведінки; в) традиції; г) встановлені стандарти якості освіти; д) стилі керівництва; е) показники задоволеності педагогічних працівників умовами праці.

Серед показників оцінювання здоров'язбережувального середовища закладу позашкільної освіти доцільно виділити духовний і матеріальний складники. Духовний складник забезпечує: а) формування морально-етичних цінностей; б) установок життєдіяльності як педагогічних працівників, так і дітей. Вони спрямовують потенціал інтелектуальної і духовної енергії суб'єктів освітнього процесу на ефективну реалізацію їхніх функцій. Матеріальний складник є основною умовою реалізації і підтримки комфортного перебування дітей і педагогічних працівників у здоров'язбережувальному освітньому середовищі. Система якості здоров'язбережувального середовища має два взаємозалежних аспекти: 1) запити й очікування споживачів освітніх послуг – дітей і батьків; 2) запити й очікування їх постачальників – педагогічних працівників. Їхнє задоволення є ключовою метою моделі реалізації двох крайніх «точок» освітнього процесу – «мета – результат».

Модель якості здоров'язбережувального середовища закладу позашкільної освіти, з допомогою якої пропонуємо вимірювати означену якість, може містити інваріантну структуру її опису з позицій міжнародних стандартів. Пропонуємо двовимірну матричну модель вимірювання якості здоров'язбережувального середовища закладу позашкільної освіти, у якій: а) по вертикалі подані шість компонентів складників якості елементів означеної моделі; б) по горизонталі подане розгортання кожного з восьми елементів

згідно зі складниками здоров'язбережувального середовища закладу позашкільної освіти.

Елементами системи якості взяті: 1) аналіз вхідного рівня середовища; 2) управління проектуванням, документами, підготовкою дітей; 3) ідентифікація і відслідковування; 4) управління процесами, контролем, відстаючими дітьми; 5) внутрішній аудит якості; 6) навчання проєктантів; 7) обслуговування; 8) статистичні методи.

Складниками якості середовища є: 1) якість результату; 2) якість змісту; 3) якість технологій; 4) якість оцінювання; 5) якість організації; 6) якість персоналу. Кожна клітинка матриці має наповнюватися певним змістом, що дозволить аналізувати якість здоров'язбережувального середовища закладу позашкільної освіти.

Запропонована матрична модель дозволить виявити сильні і слабкі риси здоров'язбережувального освітнього середовища закладу позашкільної освіти і ввести відповідно до вимог системи якості необхідні зміни. Такий підхід до вимірювання якості здоров'язбережувального середовища в остаточному підсумку підвищить діагностичну культуру педагогів закладу позашкільної освіти.

Таким чином, якість здоров'язбережувального освітнього середовища закладу позашкільної освіти розглядається: а) з одного боку, як якість її кінцевого результату – здоров'я і рівня підготовленості дітей; б) з іншого боку – як сукупність якісних характеристик системи навчання у закладі позашкільної освіти, реалізації її складників і результатів. Отже, говорячи про якість здоров'язбережувального освітнього середовища, слід, насамперед, мати на увазі такий критерій мети діяльності закладів позашкільної освіти як підготовка здорових і навчених дітей, які завершили навчання.

У підсумку, вимірювання якості здоров'язбережувального освітнього середовища в закладах позашкільної освіти має спрямовуватися на забезпечення належних умов якісної підготовки дітей. Споживач очікує високої якості результату здоров'язбережувального освітнього середовища згідно зі своїми вимогами. Задоволення цих вимог може досягатися реалізацією якісних характеристик основних елементів якості здоров'язбережувального освітнього середовища.

Отже, у дослідженні нами: а) обґрунтовано політику, мету і стратегію вимірювання якості здоров'язбережувального освітнього середовища в закладі позашкільної освіти; б) визначено процеси, необхідні для вимірювання його якості; в) сформовано матрицю відповідальності за якість здоров'я і підготовку дітей; г) установлено послідовність і взаємодію процесів; д) сформовано вимоги до документального оформлення моделі якості здоров'язбережувального освітнього середовища.

Література

1. Гладкова В. І., Лебедик Л. В. Знання про фізичне здоров'я в системі фізичного виховання майбутнього викладача закладу вищої освіти. *Збірник наукових статей магістрів. Факультет товарознавства, торгівлі та маркетингу. Факультет харчових технологій, готельно-ресторанного та туристичного бізнесу* : у 2 ч. Полтава : ПУЕТ, 2018. Ч. 2. С. 238–243.

2. Лебедик Л. В. Ефективні здоров'язберігаючі технології позашкільної освіти в умовах війни. *Збірник тез Міжнародного науково-практичного симпозиуму «Освіта, наука та культура України в світі: мобільність, глобалізація, інклюзія»*, 23-24 серпня 2022 р. за заг. ред. З. П. Ленів. Львів, 2022. 391с. С. 150–155.
3. Лебедик Л. В. Оцінювання культури вищого навчального закладу через якість здоров'язбережувального середовища. *Взаємодія духовного й фізичного виховання в становленні гармонійно розвиненої особистості* : зб. статей за матеріалами IV Міжнар. наук.-практ. онлайн-конф. (Слов'янськ, Україна, 23-24 берез. 2017 р.) у 2 т. / гол. ред. В. М. Пристинський. Слов'янськ : ДВНЗ «Донбаський державний педагогічний університет», 2017. Т. 1. С. 495–500.
4. Лебедик Л. В. Управління якістю здоров'язбережувального середовища в закладах освіти територіальних громад. *Проблеми, досвід та вдосконалення методичної роботи у закладах освіти* : матеріали Усеукр. наук.-практ. конф. (24 листоп. 2021 р., м. Харків) / за заг. ред. Г. Ф. Пономарьової; Комунальний заклад «Харківська гуманітарно-педагогічна академія» Харківської обласної ради. Харків : ФОП Петров В. В., 2021. 455 с. С. 274–280.
5. Осадченко Т. Створення здоров'язбережувального середовища початкової школи : практичний порадник. Умань : ВПЦ «Візаві», 2016. 234 с.
6. Стрельніков В. Ю. Виховання духовних цінностей учнівської молоді як основи здоров'я особистості. *Взаємодія духовного й фізичного виховання в становленні гармонійно розвиненої особистості*: зб. статей за матеріалами VI Міжнар. наук.-практ. онлайн-конф. (Слов'янськ, 21–22 берез. 2019 р.) / гол. ред. В. М. Пристинський. Слов'янськ, 2019. С. 76–84. URL : https://ddpu.edu.ua/images/stories/news/2019/04_apr/10/10/2019.pdf
7. Стрельніков В. Ю. Дослідження освітнього середовища : корпоративний імідж навчального закладу. *Імідж сучасного педагога*. 2001. № 2. С. 2–5.
8. Стрельніков В. Ю. Дослідження якості системи акселеративного навчання на основі міжнародних стандартів ISO 9000. *Вища освіта України*. Тематичний вип. «Вища освіта України у контексті інтеграції до європейського освітнього простору». Дод. 3., Т. IV (11). 2008. С. 151–158.
9. Стрельніков В. Ю. Емоційний складник здоров'язберігаючого навчального середовища. *Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова*. Серія : Науково-педагогічні проблеми фізичної культури (фізична культура і спорт) / за ред. Г. М. Арзютова. К. : Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова, 2015. Вип. (56) 15. С. 343–347.
10. Стрельніков В. Застосування вчителем педагогічної діагностики для підвищення якості навчання учнів. *Дидактика* : часопис : матеріали Міжнар. наук.-практ. конф. «Забезпечення якості вищої освіти в Україні: сучасний стан і перспективи», 12–13 листоп. 2019 р. Полтава, 2020. № 20. С. 24–27.
11. Стрельніков В. Ю. Критерії якості освітнього середовища в педагогічній системі М. В. Остроградського. *М. В. Остроградський видатний математик, механік і педагог*. Матеріали міжнар. конф., присвяченої 200-річчю з дня народження М. В. Остроградського 26–27 верес. 2001 р. Полтава : ПДПУ ім. В. Г. Короленка, 2001. С. 154–156.
12. Стрельніков В. Ю. Проектування інтерактивних технологій навчання дорослих. *Підвищення якості освіти і розвиток професіоналізму в умовах сучасних соціально-економічних змін* : матеріали Міжнар. наук.-практ. конф.. Україна – Болгарія, 19–28 верес. 2012 р. Черкаси : ПП Чабаненко, 2012. С. 211–217.
13. Стрельніков В. Ю. Формування здоров'язбережувального навчального середовища університету шляхом регулювання емоційних станів його суб'єктів. *Взаємодія духовного й фізичного виховання в становленні гармонійно розвиненої особистості* : зб. статей за матеріалами IV Міжн. наук.-практ. онлайн-конф. (Слов'янськ, 23–24 берез. 2017 р.) у 2 т. / гол. ред. В. М. Пристинський. Слов'янськ : ДВНЗ Донбаський державний педагогічний університет, 2017. Т. 1. С. 520–527. URL : https://ddpu.edu.ua/images/stories/news/2018/05_may/17/01/2017_1.pdf

14. Стрельников В. Ю. Функции эмоций у здоров'язберігаючому навчальному середовищі. *Наукові записки ПОППО*. Вип. 3. Полтава : ПОППО, 2012. С. 30–34.
15. V. Yu. Strelnikov, L. V. Lebedyk, T. V. Hura, S. I. Sysoieva, S. V. Stankevych, E. V. Shapovalova, O. Ye. Avilova. Leadership and social work in the environmental management system. *Ukrainian Journal of Ecology*. 2021. № 11 (2). С. 349–351. URL : <https://www.ujecology.com/articles/leadership-and-social-work-in-the-environmental-management-system.pdf>

Литв'яков М. В.,

Аспірант, кафедра психокорекційної педагогіки та реабіліталогії,
Український державний університет імені Михайла Драгоманова;
Науковий керівник: **Ефименко М. М.,**
доктор педагогічних наук, професор,
Бердянський державний педагогічний університет

ФОРМИ ЗАНЯТЬ У ВОДІ З КОРЕКЦІЇ ЕМОЦІЙНО-ВОЛЬОВОЇ СФЕРИ ДОШКІЛЬНИКІВ

Для системної реалізації розвитку та корекції емоційно-вольової сфери дітей 5–10 років з порушеннями опорно-рухового апарату необхідно організувати різні варіанти форм занять з цією категорією дітей у водному середовищі. Спираючись на аналіз літературних джерел та на свій особистий практичний досвід роботи з навчання дітей плавання нижче буде запропоновано найбільш ефективні форми такої роботи з використанням засобами плавання:

1. **Індивідуальне заняття з ознайомлення дитини з водним середовищем.** Ця форма роботи застосовується на першому етапі, тобто при адаптації дітей до відносно нового для них водного середовища. Особливе значення вона має у випадку, коли у дитини є в наявності ті або інші особливості не тільки моторної сфери, а й психічної складової [1]. В такій ситуації актуалізується саме індивідуальна форма взаємодії з дитиною, яка дозволяє педагогу максимально врахувати усі особливості психофізичного розвитку дитини та специфіку її поведінки у різних ситуаціях. На таких заняттях можуть бути присутніми батьки дитини, або законні її представники. На такому занятті корекція моторної сфери поки не відбувається, а от робота з покращення емоційно-вольової сфери дитини вже почалась.

2. **Малогрупове заняття з ознайомлення дітей з водним середовищем.** Такими заняттями передбачається об'єднання у підгрупу кількох дітей, бажано зі схожими діагнозами або особливостями психофізичного стану [1]. Кожен з дітей вже адаптувався індивідуально до водного середовища і тепер можна підсилити процес адаптації малогруповими взаємодіями між педагогом та дітьми. Комунікації, які з'являються в такій формі заняття, відволікають дітей від самої води і пов'язаних з адаптацією до неї психологічних та фізіологічних проблем. Ці відволікаючі позиції підсилюються, коли педагог застосовує ігровий метод і проводить з дітьми різні рухливі ігри. На таких заняттях також можуть бути присутніми батьки дітей або їхні законні представники, щоб діти на цьому початковому етапі зближення з водним середовищем відчували себе